




Predicting Responsibility Based on Epistemological Beliefs, Emotional Maturity, and Parent–Child Relationship Quality with the Mediating Role of Behavioral Emotion Regulation in Adolescents

1. Shima Motavaselian : MA, Department of General Psychology, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
2. Leila Mohammadzadeh Nasrabadi : Department of Islamic–Positive Psychology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
3. Fatemeh Kalhor* : MA, Department of General Psychology, West Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
*Corresponding Author's Email: fkalhor2022@gmail.com

Received: 2026-02-09

Revised: 2026-03-25

Accepted: 2026-04-18

Published: 2026-05-04



Abstract

Introduction and Aim: The present study aimed to examine the predictive roles of epistemological beliefs, emotional maturity, and parent–child relationship quality on adolescents' responsibility, with a focus on the mediating role of behavioral emotion regulation.

Methodology: This study employed a descriptive-correlational design using structural equation modeling. The statistical population consisted of high school students in Tehran during the 2024 academic year, from which 420 participants were selected through multi-stage cluster sampling. Data were collected using standardized questionnaires measuring responsibility, epistemological beliefs, emotional maturity, parent–child relationship quality, and emotion regulation. Data analysis was conducted using SPSS-27 and AMOS-24, applying model fit indices and bootstrap procedures.

Findings: The results indicated that epistemological beliefs, emotional maturity, and parent–child relationship quality had significant direct effects on responsibility ($p < 0.01$). Behavioral emotion regulation also significantly predicted responsibility ($\beta = 0.43$, $p < 0.001$). Indirect effects revealed that all predictor variables significantly influenced responsibility through behavioral emotion regulation ($p < 0.01$). Model fit indices (RMSEA = 0.051, CFI = 0.93) confirmed a good model fit.

Conclusion: The findings suggest that adolescents' responsibility is shaped by the interaction of cognitive, emotional, and family-related factors, with behavioral emotion regulation playing a crucial mediating role.

Keywords: Responsibility, Epistemological Beliefs, Emotional Maturity, Parent–Child Relationship, Emotion Regulation, Adolescents

How to Cite: Motevaselian, Sh., Mohammadzadeh Nasrabadi, L., & Kalhor, F. (2026). Predicting Responsibility Based on Epistemological Beliefs, Emotional Maturity, and Parent–Child Relationship Quality with the Mediating Role of Behavioral Emotion Regulation in Adolescents. *Psychology of Motivation, Behavior, and Health*, 4(1), 1-14.



Copyright: © 2025 by the authors. Published under the terms and conditions of Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

Extended Abstract

Introduction and Aim

Responsibility is widely recognized as a core developmental outcome during adolescence, reflecting an individual's capacity for self-regulation, accountability, and adherence to social norms. This construct is closely linked to positive psychosocial functioning, academic achievement, and reduced engagement in risky behaviors. Contemporary developmental research increasingly emphasizes that responsibility is not a fixed trait but rather the product of dynamic interactions among cognitive, emotional, and environmental factors. In this context, identifying the key predictors and underlying mechanisms of responsibility in adolescents has become a critical focus for both researchers and practitioners (Xing et al., 2023; Xu et al., 2023).

Among cognitive determinants, epistemological beliefs—individuals' beliefs about the nature of knowledge and learning—have been shown to play a significant role in shaping behavior. Adolescents who perceive knowledge as complex, evolving, and context-dependent tend to exhibit greater cognitive flexibility and more adaptive decision-making patterns. These characteristics, in turn, contribute to higher levels of responsibility and moral reasoning. Empirical studies suggest that sophisticated epistemological beliefs are associated with enhanced judgment, increased accountability, and prosocial orientations (Shi et al., 2025; Yi et al., 2025). Moreover, these beliefs may influence how adolescents interpret social experiences and evaluate the consequences of their actions, thereby indirectly affecting responsible behavior (Xing et al., 2023).

Emotional maturity represents another critical factor in adolescent development. It encompasses the ability to understand, regulate, and appropriately express emotions in various contexts. Adolescents with higher emotional maturity are better equipped to manage stress, delay gratification, and engage in thoughtful decision-making. Conversely, deficits in emotional regulation are linked to impulsivity, aggression, and maladaptive behaviors. Research consistently demonstrates that emotional maturity is positively associated with adaptive functioning and negatively related to emotional and behavioral problems (Shi et al., 2025; Tan et al., 2021). Longitudinal studies further highlight that improvements in emotional competencies over time are associated with better psychosocial outcomes and increased responsibility (Giunta et al., 2023).

The family environment, particularly the quality of the parent–child relationship, constitutes a fundamental context for the development of responsibility. Warm, supportive, and communicative parenting fosters secure attachment, self-confidence, and internalization of social norms. In contrast, conflictual or controlling parenting may hinder emotional development and promote maladaptive behaviors. A substantial body of literature indicates that positive parenting practices are linked to improved self-regulation, reduced behavioral problems, and enhanced social competence in adolescents (Cheung & Lim, 2022; Morris et al., 2021). Additionally, high-quality parent–child relationships have been associated with greater life satisfaction, stronger self-concept, and better mental health outcomes (Esnaola et al., 2025; Ross et al., 2023).

Emotion regulation, particularly in its behavioral dimension, has emerged as a central mechanism linking cognitive, emotional, and environmental factors to behavioral outcomes. Emotion regulation refers to the processes through which individuals monitor, evaluate, and modify their emotional responses. Effective regulation enables adolescents to cope with challenges, maintain interpersonal relationships, and act in accordance with long-term goals. Evidence suggests that emotion regulation mediates the relationship between parenting and adolescent outcomes, as well as between individual traits and behavior (Giunta et al., 2022; Zhou et al., 2024). Furthermore, difficulties in emotion regulation are associated with a range of adverse outcomes, including aggression, depression, and addictive behaviors (Das, 2022; Su et al., 2022).

Despite extensive research on these variables, there remains a need for integrative models that simultaneously examine cognitive, emotional, and relational predictors of responsibility while accounting for mediating processes. Many existing studies have focused on isolated factors, limiting the understanding of how these variables interact within a comprehensive framework. Addressing this gap is particularly important in culturally specific contexts, where family dynamics and social expectations may shape developmental trajectories differently (Li et al., 2024; Lin & Guo, 2024; Lo et al., 2024). Therefore, the present study aims to investigate the predictive roles of epistemological beliefs, emotional maturity, and parent–child relationship quality in adolescents' responsibility, with behavioral emotion regulation as a mediating variable.

Methodology

The present study employed a descriptive-correlational design using structural equation modeling to examine the relationships among the research variables. The statistical population consisted of high school students in Tehran during the 2024 academic year. A sample of 420 adolescents was selected through multi-stage cluster sampling to ensure adequate representation across different schools and grade levels. Participants completed a battery of standardized questionnaires assessing responsibility, epistemological beliefs, emotional maturity, parent-child relationship quality, and behavioral emotion regulation.

Data collection was conducted in classroom settings with appropriate ethical considerations, including informed consent and confidentiality assurance. After screening for missing or incomplete responses, the data were analyzed using SPSS version 27 and AMOS version 24. Preliminary analyses included descriptive statistics and assessment of statistical assumptions such as normality and multicollinearity. Structural equation modeling was then used to test the hypothesized relationships, and model fit was evaluated using indices such as chi-square to degrees of freedom ratio, comparative fit index, goodness-of-fit index, and root mean square error of approximation. The mediating role of behavioral emotion regulation was examined using bootstrap procedures with a 95 percent confidence interval.

Findings

The descriptive findings indicated that the participants had moderate to relatively high levels of responsibility, parent-child relationship quality, and behavioral emotion regulation, while epistemological beliefs and emotional maturity were within expected developmental ranges. Correlation analyses revealed significant relationships among all study variables. Responsibility was positively correlated with parent-child relationship quality and behavioral emotion regulation, and negatively correlated with less sophisticated epistemological beliefs and lower emotional maturity scores.

The structural equation model demonstrated a good fit with the data. All direct paths from epistemological beliefs, emotional maturity, and parent-child relationship quality to responsibility were statistically significant. Parent-child relationship quality showed the strongest positive direct effect on responsibility, followed by behavioral emotion regulation. Emotional maturity also had a substantial effect, while

epistemological beliefs contributed moderately but significantly to the prediction of responsibility.

In addition to direct effects, the results confirmed the mediating role of behavioral emotion regulation. Epistemological beliefs, emotional maturity, and parent-child relationship quality all exerted significant indirect effects on responsibility through behavioral emotion regulation. The bootstrap analysis supported the significance of these indirect pathways, indicating that adolescents' ability to regulate their emotions behaviorally serves as an important mechanism through which cognitive and relational factors influence responsible behavior.

Overall, the model accounted for a considerable proportion of variance in responsibility, highlighting the combined importance of cognitive, emotional, and family-related factors in shaping adolescent development.

Discussion and Conclusion

The findings of this study provide strong support for a multidimensional understanding of responsibility in adolescence, emphasizing the interplay between cognitive beliefs, emotional capacities, and family relationships. The significant role of epistemological beliefs suggests that how adolescents conceptualize knowledge and learning influences their decision-making processes and sense of accountability. Adolescents with more advanced epistemological frameworks appear better equipped to evaluate situations critically and act in accordance with internalized standards.

Emotional maturity emerged as another key predictor, underscoring the importance of emotional competencies in guiding behavior. Adolescents who are able to regulate their emotions effectively are more likely to respond to challenges in a constructive manner, avoid impulsive reactions, and engage in responsible actions. This finding highlights the need to consider emotional development as a central component of interventions aimed at promoting responsibility.

The strong influence of parent-child relationship quality further reinforces the critical role of the family environment in adolescent development. Supportive and trusting relationships provide a secure foundation for the development of self-regulation and social competence. Adolescents who experience positive interactions with their parents are more likely to

internalize values, develop a sense of responsibility, and engage in prosocial behavior.

Perhaps the most important contribution of this study lies in demonstrating the mediating role of behavioral emotion regulation. This finding suggests that emotion regulation serves as a key mechanism linking cognitive and environmental factors to behavioral outcomes. It indicates that even when adolescents possess favorable cognitive beliefs or experience supportive parenting, their ability to translate these advantages into responsible behavior depends largely on their capacity to regulate emotions effectively.

In conclusion, the results highlight the importance of adopting an integrative approach to understanding and promoting responsibility in adolescents. Interventions should target not only cognitive and emotional skills but also family dynamics, with a particular focus on enhancing emotion regulation abilities. By addressing these interconnected domains, it is possible to foster more adaptive developmental outcomes and support adolescents in becoming responsible and well-adjusted individuals.

پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری بر اساس باورهای معرفتی، بلوغ هیجانی و کیفیت رابطه والد-فرزندی با نقش میانجی تنظیم رفتاری هیجان نوجوانان شهر تهران

۱. شیما متوسلیان^۱: کارشناسی ارشد، گروه روان‌شناسی ارشد، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
 ۲. لیلا محمدزاده نصرآبادی^۲: گروه روان‌شناسی مثبت‌گرا-اسلامی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
 ۳. فاطمه کلهر^۳: کارشناسی ارشد، گروه روان‌شناسی عمومی، واحد تهران غرب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
- *ایمیل نویسنده مسئول: fkalhor2022@gmail.com

دریافت: ۱۴۰۴/۱۱/۲۰ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۱/۰۵ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۱/۲۹ انتشار: ۱۴۰۵/۰۲/۱۴

چکیده

مقدمه و هدف: هدف این پژوهش تبیین نقش باورهای معرفتی، بلوغ هیجانی و کیفیت رابطه والد-فرزندی در پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری نوجوانان با تأکید بر نقش میانجی تنظیم رفتاری هیجان بود.

روش‌شناسی: این پژوهش با طرح توصیفی-همبستگی و با استفاده از مدل‌یابی معادلات ساختاری انجام شد. جامعه آماری شامل دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم شهر تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ بود که از میان آن‌ها ۴۲۰ نفر به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه‌های استاندارد مسئولیت‌پذیری، باورهای معرفتی، بلوغ هیجانی، کیفیت رابطه والد-فرزندی و تنظیم هیجان جمع‌آوری شد. تحلیل داده‌ها با بهره‌گیری از نرم‌افزارهای SPSS-۲۷ و AMOS-۲۴ و با استفاده از شاخص‌های برازش مدل و روش بوت‌استرپ انجام گرفت.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که باورهای معرفتی، بلوغ هیجانی و کیفیت رابطه والد-فرزندی اثر مستقیم و معناداری بر مسئولیت‌پذیری دارند ($p < 0.01$). همچنین تنظیم رفتاری هیجان به‌طور معناداری مسئولیت‌پذیری را پیش‌بینی کرد ($\beta = 0.43$). اثرات غیرمستقیم نشان داد که هر سه متغیر پیش‌بین از طریق تنظیم هیجان نیز به‌طور معناداری بر مسئولیت‌پذیری تأثیر دارند ($p < 0.01$). شاخص‌های برازش مدل ($CFI = 0.93$, $RMSEA = 0.051$) نشان‌دهنده برازش مطلوب مدل بودند.

نتیجه‌گیری: یافته‌ها نشان می‌دهد که مسئولیت‌پذیری نوجوانان حاصل تعامل عوامل شناختی، هیجانی و خانوادگی است و تنظیم رفتاری هیجان به‌عنوان سازوکار میانجی، نقش کلیدی در این فرایند ایفا می‌کند.

کلیدواژه‌ها: مسئولیت‌پذیری، باورهای معرفتی، بلوغ هیجانی، رابطه والد-فرزندی، تنظیم هیجان، نوجوانان



نحوه استناددهی: متوسلیان، شیما؛ محمدزاده نصرآبادی، لیلا و کلهر، فاطمه. (۱۴۰۵). پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری بر اساس باورهای معرفتی، بلوغ هیجانی و کیفیت رابطه والد-فرزندی با نقش میانجی تنظیم رفتاری هیجان نوجوانان شهر تهران. *روان‌شناسی انگیزش، رفتار و سلامت*، ۴(۱)، ۱-۱۴.



مجوز و حق نشر: © ۱۴۰۴ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به‌صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی (CC BY-NC 4.0) صورت گرفته است.

مقدمه

کرده و در مواجهه با فشارهای محیطی، واکنش‌های سازگارانه‌تری نشان دهند. پژوهش‌های اخیر نشان داده‌اند که نقص در بلوغ هیجانی می‌تواند منجر به بروز مشکلات رفتاری و هیجانی شود و احتمال درگیری در رفتارهای پرخطر را افزایش دهد (Shi et al., 2025); (Tan et al., 2021). همچنین شواهد نشان می‌دهد که بلوغ هیجانی با توانایی تنظیم هیجان رابطه نزدیکی دارد و این دو متغیر در تعامل با یکدیگر بر پیامدهای رفتاری نوجوانان تأثیر می‌گذارند (Giunta et al., 2023a, 2022).

یکی دیگر از عوامل مهم در شکل‌گیری مسئولیت‌پذیری، کیفیت رابطه والد-فرزندی است. خانواده به‌عنوان نخستین بستر اجتماعی‌سازی، نقش اساسی در انتقال ارزش‌ها، هنجارها و مهارت‌های رفتاری به فرزندان دارد. روابط گرم، حمایتی و مبتنی بر اعتماد میان والدین و فرزندان می‌تواند زمینه‌ساز رشد سالم روانی و اجتماعی شود، در حالی که روابط سرد، کنترل‌گر یا تعارض‌آمیز ممکن است به پیامدهای منفی منجر گردد (Cheung & Lim, 2022); (Morris et al., 2021). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که سبک‌های فرزندپروری مثبت با افزایش خودنظم‌دهی، کاهش رفتارهای پرخطر و ارتقای مسئولیت‌پذیری در نوجوانان مرتبط هستند (Du et al., 2021); (Zhou et al., 2024). همچنین، کیفیت رابطه والد-فرزندی می‌تواند از طریق تأثیر بر متغیرهایی مانند خودپنداره، رضایت از زندگی و سلامت روان، نقش غیرمستقیم مهمی در شکل‌گیری رفتارهای مسئولانه ایفا کند (Ross et al., Esnaola et al., 2025); (2023).

در کنار این عوامل، تنظیم رفتاری هیجان به‌عنوان یک سازوکار کلیدی در پیوند بین متغیرهای شناختی، هیجانی و محیطی با رفتارهای فردی مطرح شده است. تنظیم هیجان به فرایندهایی اشاره دارد که افراد از طریق آن‌ها هیجان‌های خود را پایش، ارزیابی و تعدیل می‌کنند. توانایی تنظیم هیجان به‌ویژه در دوره نوجوانی اهمیت مضاعفی دارد، زیرا این دوره با تغییرات سریع زیستی، شناختی و اجتماعی همراه است. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که نوجوانانی که از مهارت‌های تنظیم هیجان بهتری برخوردارند، کمتر در معرض مشکلات رفتاری، اضطراب و افسردگی قرار می‌گیرند و عملکرد اجتماعی بهتری دارند (Su et al., 2022; Das, 2022). علاوه بر این،

مسئولیت‌پذیری به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های کلیدی رشد شخصیت و سازگاری اجتماعی در دوره نوجوانی، نقش تعیین‌کننده‌ای در شکل‌گیری رفتارهای سازنده، عملکرد تحصیلی مطلوب و سلامت روان ایفا می‌کند. این سازه نه تنها به معنای پذیرش پیامدهای رفتارهای فردی است، بلکه شامل توانایی تصمیم‌گیری اخلاقی، خودنظم‌دهی و پایبندی به هنجارهای اجتماعی نیز می‌شود. در دهه‌های اخیر، توجه پژوهشگران به شناسایی عوامل پیش‌بین مسئولیت‌پذیری در نوجوانان افزایش یافته است، چرا که این دوره به‌عنوان مرحله‌ای حساس در تکوین هویت فردی و اجتماعی شناخته می‌شود. مطالعات نشان داده‌اند که مسئولیت‌پذیری با متغیرهایی نظیر خودکارآمدی، باورهای شناختی و تجارب خانوادگی در ارتباط است و می‌تواند به‌عنوان یک عامل محافظ در برابر رفتارهای پرخطر عمل کند (Xu et al., 2023; Xing et al., 2023).

در این میان، باورهای معرفتی به‌عنوان یکی از عوامل شناختی مهم، نقش بسزایی در شکل‌گیری نگرش‌ها و رفتارهای فردی ایفا می‌کنند. این باورها به درک فرد از ماهیت دانش، منبع آن و چگونگی یادگیری اشاره دارند و می‌توانند بر نحوه پردازش اطلاعات، تصمیم‌گیری و رفتارهای مسئولانه تأثیرگذار باشند. پژوهش‌ها نشان داده‌اند افرادی که دارای باورهای معرفتی پیچیده‌تر هستند، از انعطاف‌پذیری شناختی بیشتری برخوردار بوده و در مواجهه با موقعیت‌های چالش‌برانگیز، تصمیمات مسئولانه‌تری اتخاذ می‌کنند (Yi et al., 2025; Shi et al., 2025). علاوه بر این، برخی مطالعات ارتباط میان باورهای شناختی و احساس عدالت و مسئولیت اجتماعی را تأیید کرده‌اند و نشان داده‌اند که این باورها می‌توانند نقش واسطه‌ای در رابطه بین تجارب خانوادگی و پیامدهای رفتاری ایفا کنند (Xing et al., 2023).

از سوی دیگر، بلوغ هیجانی به‌عنوان یکی از ابعاد اساسی رشد روان‌شناختی، نقش مهمی در تنظیم رفتار و پاسخ‌های فردی دارد. بلوغ هیجانی به توانایی فرد در درک، مدیریت و ابراز مناسب هیجان‌ها اشاره دارد و به‌طور مستقیم با سازگاری روانی و اجتماعی مرتبط است. نوجوانانی که از سطح بالاتری از بلوغ هیجانی برخوردارند، قادرند هیجان‌های خود را به‌صورت مؤثرتری تنظیم

است، به طوری که شیوه‌های فرزندپروری و انتظارات اجتماعی می‌تواند الگوهای متفاوتی از رفتار را در نوجوانان ایجاد کنند (Marek & Gurba, 2024; Cheung & Lim, 2022). در همین راستا، بررسی این روابط در بافت فرهنگی خاص، مانند جامعه ایرانی، می‌تواند به درک عمیق‌تر از سازوکارهای مؤثر بر مسئولیت‌پذیری نوجوانان کمک کند.

با توجه به اهمیت پیشگیری از رفتارهای پرخطر و ارتقای سلامت روان نوجوانان، شناسایی عوامل مؤثر بر مسئولیت‌پذیری از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. پژوهش‌های پیشین نشان داده‌اند که ضعف در مهارت‌های تنظیم هیجان و کیفیت پایین روابط خانوادگی می‌تواند زمینه‌ساز بروز مشکلاتی نظیر اعتیاد، پرخاشگری و افت تحصیلی شود (Onsando et al., 2021; Nawi et al., 2021). از سوی دیگر، تقویت باورهای معرفتی پیشرفته و ارتقای بلوغ هیجانی می‌تواند به افزایش توانایی تصمیم‌گیری مسئولانه و کاهش رفتارهای ناسازگارانه منجر شود (Zhou et al., 2024; Yi et al., 2025).

با وجود پیشرفت‌های قابل توجه در این حوزه، همچنان خلأهایی در ادبیات پژوهشی وجود دارد، به ویژه در زمینه بررسی همزمان نقش عوامل شناختی، هیجانی و خانوادگی با در نظر گرفتن سازوکارهای میانجی. بسیاری از مطالعات به بررسی جداگانه این متغیرها پرداخته‌اند و کمتر به تحلیل مدل‌های جامع که تعامل این عوامل را به صورت یکپارچه بررسی کنند، توجه شده است. از این رو، انجام پژوهش‌هایی که بتوانند این روابط پیچیده را در قالب مدل‌های ساختاری مورد بررسی قرار دهند، ضروری به نظر می‌رسد (K. & Ding et al., 2024; K., 2024; Li et al., 2024; Liu et al., 2024; Lo et al., 2024; S. & Pandey, 2024).

بر این اساس، پژوهش حاضر با هدف تبیین نقش باورهای معرفتی، بلوغ هیجانی و کیفیت رابطه والد-فرزندی در پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری نوجوانان شهر تهران و بررسی نقش میانجی تنظیم رفتاری هیجان طراحی شده است.

روش‌شناسی

در این پژوهش از طرح توصیفی-همبستگی از نوع مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شد که هدف آن بررسی روابط علی بین

تنظیم هیجان می‌تواند نقش میانجی در رابطه بین سبک‌های فرزندپروری و پیامدهای رفتاری ایفا کند، به گونه‌ای که کیفیت تعاملات خانوادگی از طریق تأثیر بر مهارت‌های تنظیم هیجان، بر رفتارهای نوجوانان اثر می‌گذارد (Zhou et al., 2022; al., 2024).

مطالعات متعددی به بررسی نقش عوامل خانوادگی در شکل‌گیری تنظیم هیجان پرداخته‌اند و نشان داده‌اند که والدین از طریق الگوهای رفتاری، سبک‌های ارتباطی و شیوه‌های تربیتی خود، به طور مستقیم بر توسعه این مهارت‌ها در فرزندان تأثیر می‌گذارند. به عنوان مثال، سبک‌های فرزندپروری گرم و حمایتگر با افزایش توانایی تنظیم هیجان و کاهش مشکلات رفتاری در نوجوانان مرتبط هستند، در حالی که سبک‌های کنترل‌گر یا تنبیهی می‌توانند به اختلال در این فرایند منجر شوند (Wang et al., 2024; Luo et al., 2021). همچنین شواهد نشان می‌دهد که تجارب منفی در خانواده، مانند تعارضات والدین یا سوءرفتار، می‌توانند از طریق تضعیف تنظیم هیجان، به بروز رفتارهای پرخاشگرانه یا ناسازگارانه در نوجوانان بینجامند (Yi et al., 2025; Rada et al., 2025).

از منظر نظری، تعامل بین عوامل شناختی، هیجانی و محیطی در تبیین رفتارهای مسئولانه نوجوانان اهمیت دارد. نظریه‌های رشد اجتماعی-شناختی بر این نکته تأکید دارند که رفتار انسان حاصل تعامل پیچیده بین ویژگی‌های فردی و محیطی است. در این چارچوب، باورهای معرفتی به عنوان ساختارهای شناختی، بلوغ هیجانی به عنوان ظرفیت‌های درونی و کیفیت رابطه والد-فرزندی به عنوان عامل محیطی، همگی در شکل‌دهی به رفتارهای مسئولانه نقش دارند. تنظیم هیجان نیز به عنوان یک سازوکار میانجی، این تأثیرات را به یکدیگر پیوند می‌دهد و مسیر انتقال اثرات را تسهیل می‌کند (Lin & Morris et al., 2021; Guo, 2024).

علاوه بر این، برخی پژوهش‌ها نشان داده‌اند که متغیرهایی مانند خودکارآمدی در تنظیم هیجان و نگرش‌های فردی می‌توانند به عنوان واسطه‌هایی بین تجارب خانوادگی و پیامدهای رفتاری عمل کنند (Ross et al., 2023; Giunta et al., 2023). همچنین نقش عوامل فرهنگی و اجتماعی در شکل‌گیری این روابط مورد توجه قرار گرفته

سازه و پایایی آن تأیید شده است، به طوری که ضرایب آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس‌ها در محدوده قابل قبول گزارش شده‌اند. به‌منظور اندازه‌گیری بلوغ هیجانی از مقیاس بلوغ هیجانی سینگ و بهارگوا (Singh & Bhargava Emotional Maturity Scale) که در سال ۱۹۹۰ تدوین شده است استفاده شد. این مقیاس دارای ۴۸ گویه بوده و ابعاد مختلفی از جمله بی‌ثباتی هیجانی، بازگشت هیجانی، ناسازگاری اجتماعی، فروپاشی شخصیت و فقدان استقلال را ارزیابی می‌کند. پاسخ‌دهی به گویه‌ها در قالب طیف لیکرت انجام می‌شود و نمرات بالاتر نشان‌دهنده سطح پایین‌تر بلوغ هیجانی است. این ابزار در پژوهش‌های گوناگون از نظر روایی و پایایی مورد تأیید قرار گرفته و ضرایب پایایی آن در اغلب مطالعات در سطح مطلوب گزارش شده است.

برای سنجش کیفیت رابطه والد-فرزند از پرسشنامه رابطه والد-فرزند فاین، مورلند و شوبل (Parent-Child Relationship Survey) که در سال ۱۹۸۳ طراحی شده است استفاده گردید. این پرسشنامه شامل ۲۴ گویه است که ابعادی مانند صمیمیت، ارتباط، اعتماد و تعارض در رابطه والد-فرزند را مورد سنجش قرار می‌دهد. پاسخ‌ها بر اساس طیف لیکرت نمره‌گذاری شده و نمرات بالاتر نشان‌دهنده کیفیت بهتر رابطه والد-فرزند است. مطالعات پیشین روایی محتوایی و سازه‌ای این ابزار را تأیید کرده و ضرایب پایایی مناسبی برای آن گزارش شده است.

همچنین برای اندازه‌گیری تنظیم رفتاری هیجان از پرسشنامه تنظیم هیجان گروس و جان (Gross & John Emotion Regulation Questionnaire) که در سال ۲۰۰۳ تدوین شده است استفاده شد. این مقیاس شامل ۱۰ گویه در دو خرده‌مقیاس بازداری ابراز هیجان و بازنگری شناختی است که جنبه‌های رفتاری تنظیم هیجان را منعکس می‌کند. پاسخ‌ها در طیف لیکرت هفت‌درجه‌ای ثبت می‌شوند و نمرات بالاتر نشان‌دهنده استفاده بیشتر از راهبردهای تنظیم هیجان است. این ابزار در مطالعات مختلف دارای روایی و پایایی مناسب بوده و ضرایب آلفای کرونباخ برای آن در سطح قابل قبول گزارش شده است.

در بخش تحلیل داده‌ها، پس از بررسی اولیه داده‌ها و حذف موارد ناقص، از آمار توصیفی شامل میانگین و انحراف معیار برای توصیف

متغیرهای باورهای معرفتی، بلوغ هیجانی، کیفیت رابطه والد-فرزند و مسئولیت‌پذیری با نقش میانجی تنظیم رفتاری هیجان در میان نوجوانان بود. جامعه آماری شامل تمامی دانش‌آموزان مقطع متوسطه دوم شهر تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۴ بود که از میان آن‌ها تعداد ۴۲۰ نفر به‌عنوان نمونه پژوهش با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. بدین صورت که ابتدا چند منطقه آموزش و پرورش به‌صورت تصادفی انتخاب گردید، سپس از هر منطقه چند مدرسه و در نهایت از هر مدرسه چند کلاس به‌طور تصادفی گزینش شد و تمامی دانش‌آموزان حاضر در کلاس‌ها وارد نمونه شدند. معیارهای ورود شامل رضایت آگاهانه برای شرکت در پژوهش، حضور در مقطع متوسطه دوم و نداشتن اختلالات شدید روان‌شناختی گزارش شده بود. همچنین تلاش شد ترکیب نمونه از نظر جنسیت و پایه تحصیلی متوازن باشد تا قابلیت تعمیم‌پذیری نتایج افزایش یابد.

برای گردآوری داده‌ها از مجموعه‌ای از ابزارهای استاندارد و معتبر استفاده شد. نخست، پرسشنامه مسئولیت‌پذیری کالیفرنیا (California Psychological Inventory Responsibility Scale) که توسط گاف (Gough) در سال ۱۹۵۷ طراحی شده است، به کار رفت. این مقیاس شامل ۴۲ گویه است که به سنجش میزان تعهد فرد به هنجارهای اجتماعی، احساس وظیفه‌مندی و پاسخگویی در قبال رفتارهای خود می‌پردازد. پاسخ‌ها به‌صورت طیف لیکرت چنددرجه‌ای نمره‌گذاری می‌شوند و نمرات بالاتر نشان‌دهنده سطح بالاتر مسئولیت‌پذیری است. این ابزار در پژوهش‌های مختلف داخلی و خارجی از پایایی و روایی مطلوبی برخوردار بوده و ضرایب آلفای کرونباخ گزارش شده برای آن معمولاً بالاتر از ۰٫۷۰ است.

برای سنجش باورهای معرفتی از پرسشنامه باورهای معرفتی شومر (Schommer Epistemological Beliefs Questionnaire) که در سال ۱۹۹۰ توسعه یافته است استفاده شد. این ابزار شامل ۶۳ گویه در قالب چندین خرده‌مقیاس از جمله قطعیت دانش، ساختار دانش، منبع دانش و سرعت یادگیری است. پاسخ‌ها بر اساس طیف لیکرت پنج‌درجه‌ای تنظیم می‌شوند و نمرات بالاتر بیانگر باورهای ساده‌تر و کمتر پیچیده نسبت به ماهیت دانش و یادگیری است. این پرسشنامه در مطالعات متعدد مورد استفاده قرار گرفته و شاخص‌های روایی

متغیرها استفاده شد. سپس به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش و بررسی روابط ساختاری بین متغیرها، از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۷ و AMOS نسخه ۲۴ بهره گرفته شد. پیش از اجرای مدل، مفروضه‌های آماری شامل نرمال بودن توزیع داده‌ها، عدم وجود هم‌خطی چندگانه و کفایت حجم نمونه بررسی شد. همچنین برای ارزیابی برازش مدل از شاخص‌هایی مانند نسبت کای دو به درجه آزادی، شاخص برازش تطبیقی، شاخص نیکویی برازش و ریشه میانگین مجذورات خطای تقریب استفاده گردید. برای بررسی نقش میانجی تنظیم رفتاری هیجان نیز از روش بوت‌استرپ با سطح اطمینان ۹۵ درصد استفاده شد تا معناداری اثرات غیرمستقیم به‌طور دقیق ارزیابی شود.

یافته‌ها

جدول ۱. شاخص‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف معیار
مسئولیت‌پذیری	۷۱.۴۳	۸.۵۷
باورهای معرفتی	۱۲۹.۶۸	۱۴.۹۲
بلوغ هیجانی	۱۰۲.۳۵	۱۱.۷۶
کیفیت رابطه والد-فرزندی	۸۲.۹۱	۹.۸۴
تنظیم رفتاری هیجان	۴۵.۲۷	۶.۳۸

۱۰۲،۳۵ گزارش شد که با توجه به جهت نمره‌گذاری این مقیاس، نشان‌دهنده سطح متوسطی از بلوغ هیجانی است. در خصوص کیفیت رابطه والد-فرزندی، میانگین ۸۲،۹۱ نشان‌دهنده سطح نسبتاً مطلوب تعاملات خانوادگی در نمونه است. در نهایت، میانگین تنظیم رفتاری هیجان برابر با ۴۵،۲۷ بیانگر استفاده متوسط از راهبردهای تنظیم هیجان در میان نوجوانان است.

بررسی شاخص‌های توصیفی نشان می‌دهد که میانگین نمره مسئولیت‌پذیری در نمونه مورد مطالعه برابر با ۷۱،۴۳ است که با توجه به دامنه نمرات این مقیاس، نشان‌دهنده سطح نسبتاً مطلوبی از مسئولیت‌پذیری در بین نوجوانان است. میانگین باورهای معرفتی برابر با ۱۲۹،۶۸ بوده که بیانگر گرایش متوسط به باورهای نسبتاً ساده در خصوص ماهیت دانش است. همچنین میانگین بلوغ هیجانی برابر با

جدول ۲. ماتریس ضرایب همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵
۱. مسئولیت‌پذیری	۱				
۲. باورهای معرفتی	-۰.۳۶	۱			
۳. بلوغ هیجانی	-۰.۴۲	۰.۳۹	۱		
۴. کیفیت رابطه والد-فرزندی	۰.۴۸	-۰.۳۱	-۰.۴۴	۱	
۵. تنظیم رفتاری هیجان	۰.۵۲	-۰.۲۸	-۰.۴۷	۰.۴۶	۱

متغیر است. کیفیت رابطه والد-فرزند با مسئولیت‌پذیری رابطه مثبت و معناداری ($r = 0.48$) داشته و بیانگر نقش مهم روابط خانوادگی در تقویت مسئولیت‌پذیری است. علاوه بر این، تنظیم رفتاری هیجان نیز با مسئولیت‌پذیری همبستگی مثبت نسبتاً قوی ($r = 0.52$) نشان داد که اهمیت مهارت‌های تنظیم هیجان را در پیش‌بینی این متغیر برجسته می‌سازد.

تحلیل ضرایب همبستگی پیرسون نشان داد که بین مسئولیت‌پذیری و باورهای معرفتی رابطه منفی معناداری وجود دارد ($r = -0.36$)، به این معنا که با افزایش پیچیدگی باورهای معرفتی، سطح مسئولیت‌پذیری افزایش می‌یابد. همچنین بین مسئولیت‌پذیری و بلوغ هیجانی رابطه منفی معنادار ($r = -0.42$) مشاهده شد که با توجه به جهت نمره‌گذاری بلوغ هیجانی، نشان‌دهنده رابطه مثبت واقعی بین این دو جدول ۳. شاخص‌های برازش مدل معادلات ساختاری

شاخص‌ها	مقدار به دست آمده
کای دو (χ^2)	۲۵۴.۷۳
درجه آزادی (df)	۱۲۱
نسبت χ^2 به df	۲.۱۰
GFI	۰.۹۱
AGFI	۰.۸۸
CFI	۰.۹۳
TLI	۰.۹۲
RMSEA	۰.۰۵۱

مدل هستند. مقدار RMSEA برابر با ۰.۰۵۱ نیز کمتر از ۰.۰۸ بوده و حاکی از خطای تقریب پایین و مناسب بودن مدل است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که ساختار مفهومی مدل پژوهش با داده‌های تجربی همخوانی مناسبی دارد.

شاخص‌های برازش مدل نشان می‌دهد که مدل پیشنهادی از برازش مطلوبی با داده‌ها برخوردار است. نسبت کای دو به درجه آزادی برابر با ۲,۱۰ بوده که کمتر از مقدار آستانه ۳ است و نشان‌دهنده برازش قابل قبول مدل است. همچنین مقادیر شاخص‌های GFI، CFI و TLI همگی بالاتر از ۰,۹۰ گزارش شده‌اند که نشان‌دهنده برازش خوب جدول ۴. ضرایب مسیر مستقیم، غیرمستقیم و کل در مدل ساختاری

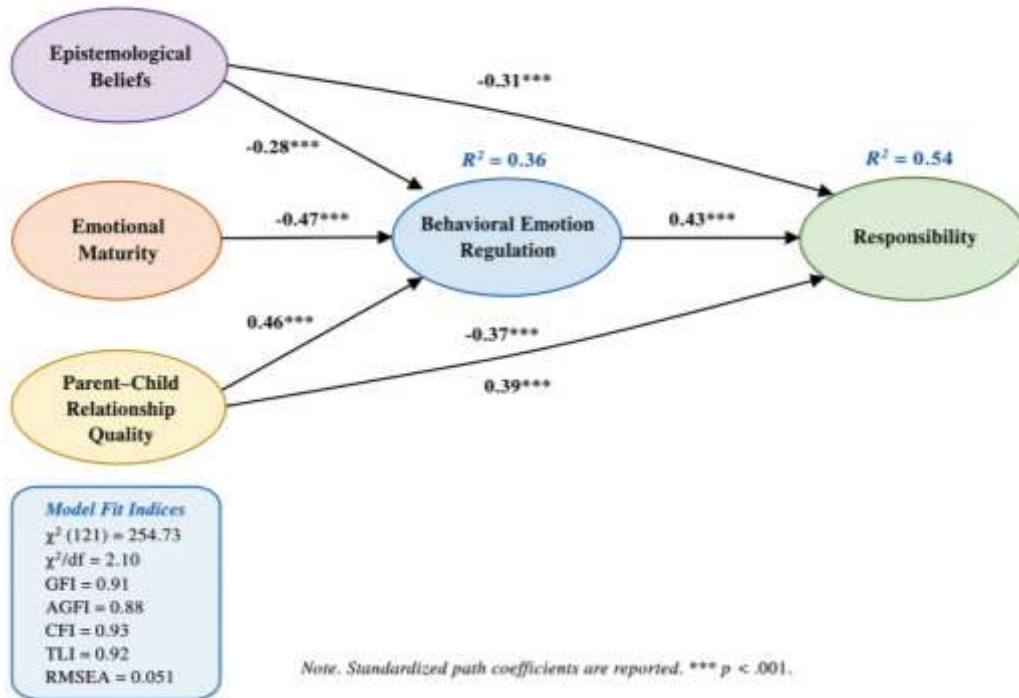
مسیر	B	SE	Bet a	p
باورهای معرفتی ← مسئولیت‌پذیری	-۰.۲۹	۰.۰۷	-۰.۳۱	۰.۰۰۱
بلوغ هیجانی ← مسئولیت‌پذیری	-۰.۳۴	۰.۰۶	-۰.۳۷	۰.۰۰۱
کیفیت رابطه والد-فرزند ← مسئولیت‌پذیری	۰.۴۱	۰.۰۸	۰.۳۹	۰.۰۰۱
تنظیم رفتاری هیجان ← مسئولیت‌پذیری	۰.۴۵	۰.۰۹	۰.۴۳	۰.۰۰۱
باورهای معرفتی ← تنظیم هیجان ← مسئولیت‌پذیری	-۰.۱۲	۰.۰۴	-۰.۱۵	۰.۰۰۳
بلوغ هیجانی ← تنظیم هیجان ← مسئولیت‌پذیری	-۰.۱۸	۰.۰۵	-۰.۲۱	۰.۰۰۲
کیفیت رابطه ← تنظیم هیجان ← مسئولیت‌پذیری	۰.۲۰	۰.۰۶	۰.۲۴	۰.۰۰۱

مسئولیت‌پذیری دارند. در این میان، کیفیت رابطه والد-فرزند قوی‌ترین اثر مثبت را بر مسئولیت‌پذیری نشان داد ($Bet a = 0.39$)، در

نتایج ضرایب مسیر نشان داد که باورهای معرفتی، بلوغ هیجانی و کیفیت رابطه والد-فرزند همگی اثرات مستقیم معناداری بر

هر سه متغیر باورهای معرفتی، بلوغ هیجانی و کیفیت رابطه والد-فرزند از طریق تنظیم رفتاری هیجان نیز به‌طور معناداری مسئولیت‌پذیری را پیش‌بینی می‌کنند که این امر تأییدکننده نقش میانجی تنظیم هیجان در مدل پژوهش است.

حالی که بلوغ هیجانی اثر منفی (با توجه به جهت نمره‌گذاری، مثبت واقعی) نسبتاً قوی ($\beta = -0.37$) داشت. همچنین تنظیم رفتاری هیجان به‌عنوان یک متغیر میانجی، نقش معناداری در انتقال اثرات متغیرهای پیش‌بین ایفا کرده است. اثرات غیرمستقیم نشان دادند که



شکل ۱. مدل نهایی پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری با نقش میانجی تنظیم رفتاری هیجان در نوجوانان شهر تهران

بحث و نتیجه‌گیری

معرفتی پیشرفته با قضاوت اخلاقی بالاتر و مسئولیت‌پذیری اجتماعی بیشتر مرتبط است (Yi et al., 2025; Shi et al., 2025). همچنین پژوهش‌ها نشان داده‌اند که این نوع باورها می‌توانند از طریق افزایش حس عدالت‌محوری و درک پیامدهای رفتار، مسئولیت‌پذیری را تقویت کنند (Xing et al., 2023).

در بخش دیگری از یافته‌ها مشخص شد که بلوغ هیجانی نقش معناداری در پیش‌بینی مسئولیت‌پذیری دارد. به‌عبارت دیگر، نوجوانانی که از توانایی بیشتری در مدیریت هیجان‌های خود برخوردارند، در رفتارهای خود نیز مسئولانه‌تر عمل می‌کنند. این نتیجه قابل انتظار است، زیرا بلوغ هیجانی به فرد امکان می‌دهد تا در شرایط تنش‌زا، واکنش‌های تکانشی را کنترل کرده و تصمیمات منطقی‌تری اتخاذ کند. این یافته با نتایج پژوهش‌هایی همسو است که نشان داده‌اند نقص در تنظیم هیجان با افزایش رفتارهای پرخطر و کاهش رفتارهای مسئولانه مرتبط است (Tan et al., 2025; Shi et al., 2025).

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که باورهای معرفتی، بلوغ هیجانی و کیفیت رابطه والد-فرزند به‌صورت مستقیم و معنادار مسئولیت‌پذیری نوجوانان را پیش‌بینی می‌کنند و در این میان، تنظیم رفتاری هیجان نیز نقش میانجی معناداری در این روابط ایفا می‌کند. به‌طور مشخص، نتایج بیانگر آن بود که هرچه نوجوانان دارای باورهای معرفتی پیچیده‌تر باشند، سطح مسئولیت‌پذیری آنان افزایش می‌یابد. این یافته را می‌توان در چارچوب دیدگاه‌های شناختی تبیین کرد که بر نقش ساختارهای شناختی در هدایت رفتار تأکید دارند. افرادی که دانش را پویا، چندبعدی و قابل بازنگری می‌دانند، در مواجهه با مسائل مختلف، انعطاف‌پذیری بیشتری از خود نشان داده و تصمیمات مسئولانه‌تری اتخاذ می‌کنند. این نتیجه با یافته‌های پژوهش‌های پیشین همسو است که نشان داده‌اند باورهای

کاهش داده و از بروز رفتارهای پرخاشگرانه یا ناسازگارانه جلوگیری کند (Yi et al., 2025; Rada et al., 2025).

از سوی دیگر، نتایج نشان داد که تنظیم رفتاری هیجان به‌عنوان یک پیش‌بین قوی مسئولیت‌پذیری عمل می‌کند. این یافته بیانگر آن است که توانایی مدیریت هیجان‌ها، نقش محوری در شکل‌گیری رفتارهای مسئولانه دارد. نوجوانانی که می‌توانند هیجان‌های خود را به‌طور مؤثر تنظیم کنند، کمتر دچار رفتارهای تکانشی شده و بیشتر قادر به برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری منطقی هستند. این نتیجه با یافته‌های پژوهش‌هایی همخوانی دارد که نشان داده‌اند تنظیم هیجان با کاهش مشکلات روان‌شناختی و افزایش سازگاری اجتماعی مرتبط است (Su et al., 2022; Das, 2022). همچنین برخی مطالعات نشان داده‌اند که ضعف در تنظیم هیجان می‌تواند به افزایش رفتارهای پرخطر، از جمله اعتیاد به اینترنت و پرخاشگری منجر شود (Tan et al., 2021; Yu & Shek, 2021).

در تبیین کلی یافته‌ها می‌توان گفت که رفتار مسئولانه نوجوانان حاصل تعامل پیچیده‌ای از عوامل شناختی، هیجانی و محیطی است. باورهای معرفتی به‌عنوان چارچوب‌های شناختی، بلوغ هیجانی به‌عنوان ظرفیت‌های درونی و کیفیت رابطه والد-فرزندی به‌عنوان عامل محیطی، همگی در شکل‌دهی به این رفتار نقش دارند و تنظیم هیجان به‌عنوان یک سازوکار میانجی، این تأثیرات را به یکدیگر پیوند می‌دهد. این الگو با نظریه‌های رشد اجتماعی-شناختی همخوانی دارد که بر تعامل متقابل فرد و محیط تأکید دارند (Lin & Guo, 2024; Morris et al., 2021). علاوه بر این، یافته‌های پژوهش حاضر با نتایج مطالعاتی که بر نقش عوامل خانوادگی و هیجانی در پیشگیری از رفتارهای پرخطر تأکید دارند، همسو است (Nawi et al., 2021; Onsando et al., 2021).

به‌طور کلی، نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که برای ارتقای مسئولیت‌پذیری در نوجوانان، باید به‌طور همزمان به تقویت باورهای شناختی، توسعه مهارت‌های هیجانی و بهبود کیفیت روابط خانوادگی توجه شود. این یافته‌ها می‌تواند در طراحی مداخلات آموزشی و روان‌شناختی مورد استفاده قرار گیرد و به سیاست‌گذاران و متخصصان کمک کند تا برنامه‌های مؤثرتری برای ارتقای سلامت روان و اجتماعی نوجوانان تدوین کنند.

(al., 2021). همچنین، مطالعات طولی نشان داده‌اند که رشد مهارت‌های هیجانی در نوجوانی با بهبود سازگاری اجتماعی و کاهش مشکلات رفتاری همراه است (Giunta et al., 2023). بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بلوغ هیجانی به‌عنوان یک عامل درونی مهم، نقش اساسی در شکل‌گیری رفتارهای مسئولانه ایفا می‌کند.

از دیگر یافته‌های مهم این پژوهش، تأثیر مثبت و معنادار کیفیت رابطه والد-فرزندی بر مسئولیت‌پذیری نوجوانان بود. این نتیجه نشان می‌دهد که نوجوانانی که روابط گرم، حمایتی و مبتنی بر اعتماد با والدین خود دارند، بیشتر تمایل به پذیرش مسئولیت رفتارهای خود دارند. این یافته با دیدگاه‌های نظری و تجربی موجود همخوانی دارد که خانواده را به‌عنوان مهم‌ترین بستر اجتماعی‌سازی معرفی می‌کنند. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که سبک‌های فرزندپروری مثبت، مانند حمایت عاطفی و ارتباط مؤثر، با افزایش خودنظم‌دهی و کاهش رفتارهای ناسازگارانه در نوجوانان مرتبط است (Cheung & Lim, 2022; Morris et al., 2021). همچنین نتایج مطالعات نشان داده‌اند که روابط مثبت والد-فرزندی می‌تواند از طریق تقویت خودپنداره و احساس ارزشمندی، مسئولیت‌پذیری را افزایش دهد (Esnaola et al., 2023; Ross et al., 2023).

یکی از مهم‌ترین یافته‌های این پژوهش، نقش میانجی تنظیم رفتاری هیجان در رابطه بین متغیرهای پیش‌بین و مسئولیت‌پذیری بود. نتایج نشان داد که باورهای معرفتی، بلوغ هیجانی و کیفیت رابطه والد-فرزندی نه تنها به‌طور مستقیم، بلکه از طریق تأثیر بر تنظیم هیجان نیز بر مسئولیت‌پذیری اثرگذار هستند. این یافته اهمیت سازوکارهای هیجانی را در انتقال اثرات عوامل شناختی و محیطی برجسته می‌سازد. به‌عبارت دیگر، نوجوانانی که در محیط‌های خانوادگی مثبت رشد می‌کنند یا از باورهای شناختی پیشرفته‌تری برخوردارند، مهارت‌های بهتری در تنظیم هیجان کسب کرده و در نتیجه رفتارهای مسئولانه‌تری نشان می‌دهند. این نتیجه با پژوهش‌هایی همسو است که نقش تنظیم هیجان را به‌عنوان یک متغیر میانجی در روابط بین سبک‌های فرزندپروری و پیامدهای رفتاری تأیید کرده‌اند (Giunta et al., 2022; Zhou et al., 2024). همچنین مطالعات نشان داده‌اند که تنظیم هیجان می‌تواند اثرات منفی تجارب نامطلوب خانوادگی را

ملاحظات اخلاقی

در این مطالعه، اهمیت و ضرورت پژوهش برای نمونه‌ها تشریح و درباره رعایت ملاحظات اخلاقی مانند رازداری، محرمانگی، حفظ حریم نمونه‌ها، آزادی جهت شرکت در پژوهش و انصراف از آن و غیره به آنان اطمینان داده شد.

مشارکت نویسندگان

نویسندگان این مقاله با یکدیگر مشارکت داشتند.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله، از مسئولان مراکز حمایتی شهر سمنان و زنان خشونت‌دیده خانگی مراجعه‌کننده به آنها به ترتیب برای همکاری و شرکت در پژوهش تقدیر و تشکر می‌شود.

References

- Cheung, H. S., & Lim, E. (2022). A Scoping Review of Singapore Parenting: <sc>Culture-general</sc> and <sc>culture-specific</sc> Functions of Parenting Styles and Practices. *Infant and Child Development*, 31(4). <https://doi.org/10.1002/icd.2312>
- Das, R. (2022). Relationship Between Perceived Parenting Style and Emotional Regulation Ability Among Indian Young Adults. <https://doi.org/10.31219/osf.io/2hfjr>
- Ding, Y., Sun, C., & Dong, B. (2024). Effect of Parental Rearing Styles on Adolescent Ego Identity: The Mediating Role of Involuntary Attitudes. *Frontiers in psychology*, 14. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1292718>
- Du, W., Jian, M., Hua, F., & Qi, S. (2021). Influence of Positive Parenting Styles on Self-Regulated Learning in Chinese Adolescents Testing the Mediating Effects of Self-Esteem. *Applied Research in Quality of Life*, 17(5), 2619-2635. <https://doi.org/10.1007/s11482-021-09985-9>
- Esnaola, I., Martínez- Gregorio, S., Azpiazu, L., Antonio- Agirre, I., & Oliver, A. (2025). Do Parent Trust and Trait Emotional Intelligence Predict Self- Concept? A Longitudinal Study. *Psychology in the Schools*, 62(12), 5020-5037. <https://doi.org/10.1002/pits.70057>
- Giunta, L. D., Lunetti, C., Gliozzo, G., Rothenberg, W. A., Lansford, J. E., Eisenberg, N., Pastorelli, C., Basili, E., Fiasconaro, I., Thartori, E., Favini, A., & Virzi, A. T. (2022). Negative Parenting, Adolescents' Emotion Regulation, Self-Efficacy in Emotion Regulation, and Psychological Adjustment. *International journal of environmental research and public health*, 19(4), 2251. <https://doi.org/10.3390/ijerph19042251>
- Giunta, L. D., Lunetti, C., Lansford, J. E., Eisenberg, N., Pastorelli, C., Bacchini, D., Tirado, L. M. U., Iselin, A. M. R., Basili, E., Gliozzo, G., Favini, A., Cirimele, F., & Remondi, C. (2023). Predictors and Outcomes Associated With the Growth Curves of Self-Efficacy Beliefs in Regard to Anger and Sadness Regulation During Adolescence: A Longitudinal Cross-Cultural Study. *Frontiers in psychology*, 14. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1010358>

از جمله محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به استفاده از روش خودگزارشی در جمع‌آوری داده‌ها اشاره کرد که ممکن است تحت تأثیر سوگیری پاسخ‌دهی قرار گیرد. همچنین، نمونه پژوهش محدود به دانش‌آموزان شهر تهران بود و این موضوع می‌تواند تعمیم‌پذیری نتایج به سایر مناطق جغرافیایی و فرهنگی را محدود کند. از سوی دیگر، ماهیت مقطعی پژوهش امکان استنتاج روابط علی قطعی را محدود می‌سازد. علاوه بر این، برخی متغیرهای بالقوه مؤثر مانند ویژگی‌های شخصیتی، شرایط اقتصادی دقیق خانواده و تأثیرات مدرسه در این پژوهش مورد بررسی قرار نگرفتند.

پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آینده با استفاده از طرح‌های طولی به بررسی تغییرات این متغیرها در طول زمان بپردازند تا بتوان روابط علی دقیق‌تری را شناسایی کرد. همچنین بررسی نقش سایر متغیرهای میانجی و تعدیل‌گر، مانند خودکارآمدی، هوش هیجانی و حمایت اجتماعی، می‌تواند به غنای مدل‌های تبیینی کمک کند. انجام مطالعات مقایسه‌ای در فرهنگ‌ها و شهرهای مختلف نیز می‌تواند درک جامع‌تری از تأثیر عوامل فرهنگی بر این روابط فراهم سازد. علاوه بر این، استفاده از روش‌های چندمنبعی، مانند گزارش والدین و معلمان، می‌تواند دقت داده‌ها را افزایش دهد.

بر اساس یافته‌های پژوهش، طراحی و اجرای برنامه‌های آموزشی برای ارتقای مهارت‌های تنظیم هیجان در نوجوانان توصیه می‌شود. همچنین آموزش والدین در زمینه سبک‌های فرزندپروری مثبت و بهبود کیفیت تعاملات خانوادگی می‌تواند نقش مهمی در افزایش مسئولیت‌پذیری فرزندان ایفا کند. مدارس نیز می‌توانند با گنجاندن برنامه‌های مهارت‌های زندگی و آموزش تفکر انتقادی، به تقویت باورهای معرفتی و توانایی تصمیم‌گیری مسئولانه در دانش‌آموزان کمک کنند. در نهایت، توجه به این عوامل در سیاست‌گذاری‌های آموزشی و اجتماعی می‌تواند به پیشگیری از رفتارهای پرخطر و ارتقای سلامت روان نوجوانان منجر شود.

تعارض منافع

بین نویسندگان هیچ تعارض منافی وجود نداشت.

حامی مالی

این پژوهش بدون هیچ حمایت مالی و با هزینه شخصی انجام شد.

- Su, Y., Sun, W., Gan, Y., Zhu, Q., Liu, G., Hui, L., Tang, H., & Liu, Z. (2022). Mindfulness Mediates the Relationship Between Positive Parenting and Aggression, Depression, and Suicidal Ideation: A Longitudinal Study in Middle School Students. *Frontiers in psychology*, 13. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1007983>
- Tan, C., Dong, S., & Dong, Q. (2021). A Study on the Relationship Between Problematic Internet Use, Emotional Regulation Difficulties and Aggressive Behavior of Vocational High School Students. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.211020.179>
- Wang, H., Xu, P., & Jiang, Y. (2024). Exploring the Relationship Between Maternal Gatekeeping With Paternal Parenting and Adolescent Aggression. *Behavioral Sciences*, 14(7), 517. <https://doi.org/10.3390/bs14070517>
- Xing, J., Xu, X., & Wang, X. (2023). Examining the Role of Responsibility and Belief in a Just World in the Relationship Between Parental Rejection and Adolescents' Gratitude. *Behavioral Sciences*, 13(4), 305. <https://doi.org/10.3390/bs13040305>
- Xu, S., Yu, J., & Hu, Y. (2023). Formation Mechanism and Prediction Model of Juvenile Delinquency. *Frontiers in psychology*, 14. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2023.1087368>
- Yi, W., Yu, X.-F., Ye, B., Lin, L., & Liu, R. F. (2025). The Longitudinal Relationship Between Parental Conflict and Adolescents' Aggressive Behavior in China: The Mediating Role of Poor Family Functioning. *Aggressive Behavior*, 51(3). <https://doi.org/10.1002/ab.70029>
- Yu, L., & Shek, D. T. L. (2021). Positive Youth Development Attributes and Parenting as Protective Factors Against Adolescent Social Networking Addiction in Hong Kong. *Frontiers in Pediatrics*, 9. <https://doi.org/10.3389/fped.2021.649232>
- Zhou, S., Leng, M., Zhang, J., Zhou, W., Lian, J., & Yang, H. (2024). Parental Emotional Warmth and Adolescent Internet Altruism Behavior: A Moderated Mediation Model. *Humanities and Social Sciences Communications*, 11(1). <https://doi.org/10.1057/s41599-024-02870-4>
- K., N., & K., N. (2024). Perceived Parental Involvement in Childhood and Its Relationship With Adult Attachment Styles and Depression in Adults. *International Journal for Multidisciplinary Research*, 6(3). <https://doi.org/10.36948/ijfmr.2024.v06i03.20856>
- Li, Q., Wei, S., & Liu, Z. (2024). How Is Parental Psychological Control Associated With Adolescent Mental Health in Economically Disadvantaged Areas? The Serial Mediating Role of Psychological Reactance and Problematic Smartphone Use. *Frontiers in Psychiatry*, 15. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1458378>
- Lin, J., & Guo, W. (2024). The Research on Risk Factors for Adolescents' Mental Health. *Behavioral Sciences*, 14(4), 263. <https://doi.org/10.3390/bs14040263>
- Liu, Z., Cheng, H., Guan, H., Yang, X., & Chen, Z. H. (2024). Effect of Paternal-Maternal Parenting Styles on College Students' Internet Addiction of Different Genders: The Mediating Role of Life Satisfaction. *PLoS One*, 19(5), e0303554. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0303554>
- Lo, A. Y. H., Kim, S. Y., & Grotevant, H. D. (2024). Developmental Paths From Parents' Bicultural Socialization Beliefs to Emerging Adult Depressive Symptoms in Chinese American Families. *Developmental Psychology*, 60(8), 1417-1431. <https://doi.org/10.1037/dev0001766>
- Luo, Y., Wu, A., & Zhang, H. (2021). Parental Punishment and Adolescents' Loneliness: A Moderated Mediation Model of General Self-Concept and Teacher-Student Relationships. *Frontiers in psychology*, 12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.693222>
- Marek, M., & Gurba, E. (2024). Family Determinants of Religiosity of People in Emerging Adulthood in Poland. *Religions*, 15(1), 136. <https://doi.org/10.3390/rel15010136>
- Morris, A. S., Ratliff, E. L., Cosgrove, K. T., & Steinberg, L. (2021). We Know Even More Things: A Decade Review of Parenting Research. *Journal of Research on Adolescence*, 31(4), 870-888. <https://doi.org/10.1111/jora.12641>
- Nawi, A. M., İsmail, R., Ibrahim, F., Hassan, M. R., Manaf, M. R. A., Amit, N., Ibrahim, N., & Shafuridin, N. S. (2021). Risk and Protective Factors of Drug Abuse Among Adolescents: A Systematic Review. *BMC public health*, 21(1). <https://doi.org/10.1186/s12889-021-11906-2>
- Onsando, E., Mwenje, M., & Githui, P. (2021). The Influence of Parenting Style on Male Juvenile Delinquency: A Case of Kamiti Youth Correction and Training Center (KYCTC), Kiambu County, Kenya. *European Journal of Humanities and Social Sciences*, 1(3), 21-29. <https://doi.org/10.24018/ejsocial.2021.1.3.44>
- Rada, C., Neagu, A.-E., Marinescu, V., Rodideal, A. A., & Lunga, R.-A. (2025). The Impact of Childhood Abuse on the Development of Early Maladaptive Schemas and the Expression of Violence in Adolescents. *Behavioral Sciences*, 15(7), 854. <https://doi.org/10.3390/bs15070854>
- Ross, T., Ma, X., & Doty, J. (2023). Mediating Effect of Social Self-Efficacy and Self-Blame on the Longitudinal Relationship Between Perceived Parent-Child Trust and Youth Mental Health. *The Journal of Early Adolescence*, 44(8), 961-990. <https://doi.org/10.1177/02724316231215784>
- S., S., & Pandey, N. (2024). Exploring the Link Between Parenting Styles and Childhood Trauma. *International Journal for Multidisciplinary Research*, 6(3). <https://doi.org/10.36948/ijfmr.2024.v06i03.20864>
- Shi, Y., Zhao, W., & Lipowski, M. (2025). Effects of Physical Activity and Resilience on Emotional and Behavioral Problems in Chinese Adolescent: A Chained Mediation Model. *Frontiers in psychology*, 16. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1486949>